

Oponentský posudek diplomové práce Kateřiny Hejnišové
*Genderové aspekty reprezentace myšlení v čítankových textech pro 3. ročník ZŠ –
korpusová studie*

1. Koncepce práce

Diplomová práce Kateřiny Hejnišové je příspěvkem k velice aktuálnímu a společensky široce diskutovanému tématu rozdílů v reprezentaci žen a mužů v různých oblastech společenského a kulturního života, a specifičtěji rozdílů v tom, jak jsou ženy a muži prezentováni dětem v průběhu jejich školního vzdělávání a jaký to může mít vliv na jejich vývoj. Považuji za velice důležité, že práce tohoto druhu vznikají, protože pomáhají posouvat společenskou debatu z roviny pocitů a stereotypů do roviny založené na datech. Předkládaná práce je navíc specifická tím, že je součástí širšího projektu, a díky tomu nezůstanou její výsledky izolované, ale budou zasazeny do širšího kontextu dalších zjištění. Příslušnost k projektu má pro práci i tu výhodu, že s ním může částečně sdílet zkoumaný materiál a na jeho výsledky může částečně navazovat. Zároveň ale v rámci tohoto projektu představuje ucelený výzkum, jehož výstupy lze samostatně hodnotit. Jde o výzkum silně metodologicky zaměřený, tj. jeho cílem primárně není získat konkrétní data (i když i ta jsou sama o sobě zajímavá a přínosná), ale vyzkoušet a zhodnotit několik různých metodických přístupů. Zároveň má práce i praktický přesah, protože použité metody i výsledky jimi získané by mohly posloužit jak při schvalování budoucích čítanek, tak při výběru nejvhodnější čítanky z těch, které jsou k dispozici.

Hodnocení: A

2. Metodologie

Jak už bylo řečeno, je předkládaná práce specifická tím, že nepracuje s jedinou metodologií, ale zkouší hodnotit zvolený materiál hned třemi různými způsoby, a ověřovat tak jejich nosnost. Kombinuje metody kvantitativní a kvalitativní (a zároveň automatizované a manuální) a dále hodnocení korpusu zkoumaných čítanek jako celku na jedné straně a hodnocení jednotlivých čítanek zvlášť a jejich vzájemné porovnávání na druhé straně. Výsledky jsou představeny standardně a přehledně. Nadstandardní pro diplomové práce je ale jednak přesnost a promyšlenost kvalitativního hodnocení a jednak interpretace přínosů jednotlivých metod a reflexe jejich limitů, možností vylepšení a budoucího využití.

Práce obsahuje všechny potřebné kapitoly a nic v ní také nepřebývá. Je pravda, že některá základní fakta jsou několikrát opakována, podle mého názoru to ale není nadbytečné, protože to pomáhá čtenáři v chápání poměrně náročného textu a orientaci v něm. Jediné, co pochopení výsledků poněkud ztěžovalo, bylo důsledné označování zkoumaných čítanek zkratkami, jejichž dešifrování např. v závěrečné diskusi bylo možné jen na základě návratu k tabulce v počáteční části práce.

Hodnocení: A

3. Práce s odbornou literaturou

Použitá odborná literatura je poměrně rozsáhlá a aktuální. Její oborová šíře je pro práci tohoto typu neobvyklá. Zacházení s ní bez problémů splňuje nároky kladené na odborné texty.

Hodnocení: A

4. Formální úroveň práce

Formální stránka je vlastně to jediné, k čemu mám určité výhrady, byť jde v naprosté většině případů evidentně pouze o přehlédnutí, která se navíc mají tendenci koncentrovat do určitých pasáží, na jejichž finální kontrolu patrně nezbyl čas. *Gender* je v práci definován dvakrát téměř stejnými slovy (jednou v poznámce 3 na s. 13 a jednou dále v hlavním textu). Občas se objevují chyby ve shodě přísudku s podmětem, jiné překlepy v koncovkách nebo chybějící či přebytečné výrazy (např. „autoři totiž analyzovaly izraelskou obdobu čítanek, jak jaké známe z českého prostředí.“, s. 22; „je pro nás klíčový především stránka formující“, s. 19; „Podle autora je proto klíčová zabývat se jazykem“, s. 23; „verba sentiendy“, s. 29; „nebylo proto vytvářet žádný další soubor s metadaty“, s. 29; „výskyty slovesa nevědět často popisovala mnohem komplexnější situace“, s. 57; „Do počtu výskytů slovesného tvaru *nevěděla* jsme nezapočítaly 2 výskyty z úryvku AP32, které jsme označili pracovní kategorií „nepochopení““, s. 59). Některé citáty nejsou úplně ideálně zapojeny do textu, zejména syntakticky (např. „Shodně s Nikolajevou (2018) chápeme empatii jako schopnost pochopit pocity druhých, neboli „... *specifická schopnost pochopit, jak se jiní lidé cítí*...““, s. 19), případně i graficky (např. užitím velkého písmena uvnitř věty: „Korpusová analýza může být užitečná při zkoumání literatury, neboť umožňuje nebývale široký záběr výzkumu a „*Corpus analysis considers large amounts of data to unearth patterns that may otherwise remain hidden*...““, s. 25). Podobně nejsou vždycky do textu vhodně zapojeny výrazy v závorkách (např. „Zbývající učebnice jsme proto nejprve digitalizovali (naskenovat) a převedli do formátu PDF“, s. 34). Ojedinele je použita kurzíva tam, kde být nemá, a naopak. Na s. 47 je v tabulce uvedeno číslo kapitoly, které se v práci vůbec nevyskytuje. Na s. 65 je chybně uveden počet slovesných tvarů („V tomto subkorpusu byl 1 slovesný tvar v ženském rodě (*zapomněla*) a 3 slovesné tvary v rodě mužském (*věděl, neznal, zapomněl, přemýšlel*)“) a chybí tam uvedení celkové frekvence („Nejmenší frekvence sloves myšlení byla v subkorpusu čítanky KN, v němž byly pouze 2 slovesa myšlení (2 slovesné tvary) s celkovou frekvencí.“). Pasivní participium slovesa *roztřídit* nezní *roztřízen/a/o* (s. 29 a 34). Slovo *inventivní* (s. 26) nezná ani databáze Neomat a myslím, že v češtině neschází výraz pro vyjádření jeho předpokládaného významu.

Hodnocení: A–B

5. Celkové hodnocení

Práce Kateřiny Hejnišové bez problémů splňuje nároky kladené na diplomové práce. Proto ji velice ráda doporučuji jako podklad k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

Otázka k obhajobě:

V práci se na různých místech pracuje s pojmy *genderová korektnost* a *genderová vyváženost*, případně ještě *genderová rovnováha*, aniž by byly přesněji definovány a bylo objasněno, jaký je mezi nimi vztah. Vlastně se zdá, že je používáte jako synonymní. Je to skutečně tak, nebo je mezi nimi podle vás nějaký významový rozdíl?